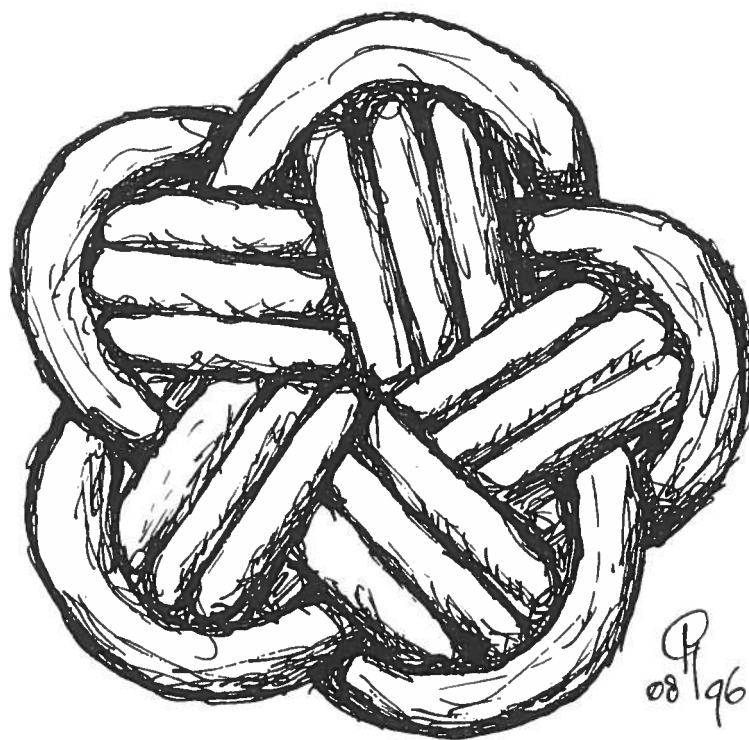

No.2 Oktober 1996

Het Knoope

Knauwertje

Het Knoopeknauwertje is een onafhankelijke 2-maandelijke uitgave die zich ten doel stelt het fenomeen knoop in het Nederlandse taalgebied te stimuleren en verder te ontwikkelen. *Het Knoopeknauwertje* wordt verzonden naar personen en instanties in België en Nederland die de kunst van en/of de wetenschap achter knopen steunen. Deze publikatie heeft een *non-profit* oogmerk en wordt in eigen beheer uitgegeven in een oplage van **40** stuks.

Het blad verschijnt in 1996 in de maanden augustus, oktober en december. Een abonnement voor deze drie nummers kost fl.10,00 (200 BEF). In 1997 zal *Het Knoopeknauwertje* in februari, april, juli, augustus, oktober en december uitkomen. Een abonnement voor 1997 kost fl.15,00 (300BEF). Een abonnement verkrijgt men door overmaking van voormeld(e) bedrag(en) op girorekening 7525666 t.n.v *Het Knoopeknauwertje*,
onder vermelding van **abonnement & jaar**.

Copy: Materiaal, toegezonden aan de redactie van *Het Knoopeknauwertje*, wordt niet geretourneerd, tenzij expliciet anders is overeengekomen. Ontvangst van ingezonden materiaal wordt zo spoedig mogelijk bevestigd. De redactie neemt geen enkele aansprakelijkheid voor de inhoud van geplaatste lezersbrieven en behoudt zich het recht voor om geplaatste ingezonden stukken in te korten.

Redactie adres: Pieter van de Griend

Donateurs: Mocht je je geroepen voelen om een financiële bijdrage te leveren aan de instandhouding van *Het Knoopeknauwertje*, dan kun je die storten op voormelde girorekening onder vermelding **donateur**. Niet-anonieme donateurs krijgen uiteraard een eervolle vermelding in het blad.

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder de geschreven toestemming van de redakteur van *Het Knoopeknauwertje* alsmede de geschreven toestemming van de auteur(s) van betreffende werken.

No part of this publication may be reproduced in any form without written permission from the editor of *Het Knoopeknauwertje* and the permission in writing of the author(s) of the works concerned.

ISSN 1385-4267

Van De Redaktie

Daar zijn we dan weer voor hen die *Het Knoopeknauwertje* wèl de moeite waard vonden. Ondertussen zijn er een paar dingen rond dit projekt gebeurt. Zo is er een zakelijke girorekening geopend, een ISSN verkregen. Inschrijving bij de Kamer van Koophandel te Terneuzen bleek uiteindelijk niet nodig, want er is geen sprake van een vereniging. Voor sommigen is het, gezien de oplage, allemaal vrij belachelijk, maar ervaringen van anderen vertellen me anders. Als je met anderman's geld omgaat is het beter deugdelijke maatregelen te treffen. Aangezien ik alleen verantwoordelijk ben voor dit projekt lijkt me voornoemde gang van zaken het beste.

Als je het nog niet wist: aan *Het Knoopeknauwertje* verdienen er twee gigantische organisaties grof geld: het AHOLD concern, omdat ongeveer de helft van alle kosten naar het kopieëren gaan en KPN omdat porto de rest opslokt! Welk geld? Nou de abonnementsgelden, natuurlijk. Ik heb becijferd dat voor fl. 15,- per persoon per jaar dit blaadje lang door kan gaan. Aangezien 1997 het eerste volle jaar is en 1996 niet, moest ik nog een regeling treffen voor 1996. Ik had gedacht dat zij die op de eerste *Knoopeknauwer* gereageerd hebben een bonus verdienen. Ze mogen de resterende twee nummers voor slechts fl.5,- hebben. Ben je zo'n snelle beslisser geweest en wil je dus *Het Knoopeknauwertje* tot eind volgend jaar in de bus vinden, dan moet je fl.20,- over maken. Helaas, pindakaas, betalen alle anderen fl.25,- voor diezelfde periode. De benodigde girorekeningen staan in de colofon, d.w.z aan de binnenzijde van de omslag. Ik laat het aan je eigen fatsoen over om te zorgen dat je abonnement vóór december 1996 binnen is, want geen geld, geen blaadjes. Ik loop echt nergens achter, geloof me. Vraag maar aan hen die me kennen!

Mijn nobele streven is om tot eind 1997 nog een zevental regelmatige uitgaven van dit blaadje te verwezenlijken en dan een evaluatie van de levensvatbaarheid van het gehele projekt te maken. Iedere editie telt hopelijk méér dan 12-16 pagina's, maar altijd een veelvoud van 4. Het kostenplaatje is gauw gegeven. Er zijn twee grote moten 1) binnen Nederland kost het verzenden van één *Knoopeknauwertje* 70 cent aan porto als het gewicht de 20 gram niet overstijgt. Ter illustratie: 4 pagina's A4 plus nietje wegen 20 gram, dus als we blaadjes maken die meer dan 16 A5 pagina's tellen dan zitten we aan het dubbele voor porto, namelijk fl. 1,40. De tweede kostenfactor is 2) kopiekosten van 5 cent per A5 pagina. Wat rekenwerk leert ons dus dat een blaadje van 12 pagina's fl.1,30 kost en een blaadje van 24 pagina's in een envelop meer dan fl 2,60 enz. Verder zit er ook geld in de produktie en wat korrespondentie, maar als we iets overhouden dan gaat dat beslist naar verbetering van het blad.

Afijn, ander onderwerp. Naast de in dit nummer geplaatste brieven heeft de redaktie reakties ontvangen van o.a:

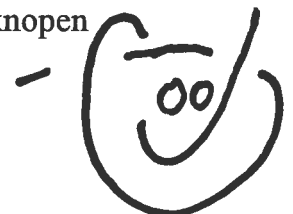
José Bakker (Dordrecht)
 Wim Bolleman (Axel)
 Hudder Boonstra (Terneuzen)

Els Clement (Breskens)
 Ben Geels (Alkmaar)
 Bas den Haan (Ridderkerk)
 Paul van Haasteren (H.I Ambacht)
 Douwe Jan de Jong (Horst)
 Ineke de Kok (Dordrecht)
 Marc Lauwereyns (Blankenberge)

Frans Masurel (Leiden)
 Kees Methorst (Hoogeveen)
 Des Pawson (Ipswich, Engeland)
 Bram Plokker (Dordrecht)
 Georg Schaake (Hamilton, New Zealand)
 Theo Slijkerman (Nijkerk)
 Leen Vrolijk (Oudenbosch)
 Lenie van Vuuren (H.I Ambacht)
 Willeke Wendrich (Cairo, Egypte)
 Ronny Wouters (Schoten)

Frans Masurel en Leen Vrolijk hebben zelfs prachtige foto's van hun knopen toegestuurd. Ik zal proberen om kopieën van reeds toegezonden foto's in het geplande extra dikke december nummer bij te sluiten, maar dat hangt er een beetje vanaf of we de negatieven mogen lenen. Het was in ieder geval ontzettend leuk om van jullie allen te horen. Besluit je om nooit van je te laten horen, dan loop je natuurlijk kans dat van de vriend een beetje over wiskundige knopoleggie en zo gaat lopen bazelen. Zoals je weet staat het iedereen vrij om copij in te sturen voor de volgende *Knoopeknauwertjes*. Mocht je *toevallig* ook geen knopen kunnen tekenen, maar graag iets willen laten zien, krabbel dan enige zinnen op papier, maak een paar "schetsen", of stuur in het uiterste geval je geknoopte voorbeeld. Ik ben niet te beroerd om je schetsen en text te repareren. Uiteraard onder *jouw* naam, tenzij er drastisch bijgetekend moet worden. Wie dus bepaalde zaken graag verklaard wil hebben zal dat toch kenbaar moeten maken!

In dit nummer behandelen we enige knopen die gebruikt worden om een koe vast te zetten. Om ze te kunnen oefenen moet je dus de beschikking hebben over 2 dingen: een touw en een koe. Misschien dat het zonder koe ook wel lukt. In ieder geval ontmoeten we knopen die geen naam hebben. Laat ik deze *Knoopeknauwer* lanceren met de vraag waarom er eigenlijk geen gewone Nederlandse namen bestaan voor vele van de gebruiksknopen? Voorzie jij je knopen van namen? Zo ja, stuur die namen dan naar *Het Knoopeknauwertje*. Vertel er ook bij waarom je knopen volgens jou zo moeten heten! Laat ik de gelegenheid aangrijpen om wat verse terminologie op de knopenmarkt te gooien. Zoals bekend hebben knopen een bepaalde *funktionaliteit*. Ze worden gebruikt om ogen te maken, verbindingen tussen twee touwen, verankeringen van een touw aan een ander solide objekt. In het Engels worden deze verschillende *funktionaliteiten* in de knoopnaam aangegeven met de achtervoegsels "*loop knot*", "*bend*" en "*hitch*". In het Nederlands is alles zo'n beetje "*steek*". Tenzij iemand andere ideeën heeft, stel ik voor om de voornoemde *funktionaliteitsklassen* aan te duiden met **OOGSTEKEN** (b.v. alle denkbare Paalstekes), **VERBINDINGSTEKEN** (b.v. Platte Knoop, Karaaksteek, etc.) en **VERANKERINGSTEKEN** (b.v. Mastworp, Halstersteek, etc.) In de volgende *Knoopeknauwer* vindt je een paar Nederlandstalige knopenbronnen. Bemerkt dat er bijna geen originele Nederlandse werken tussen zitten. Dit verklaart ten dele waarom een hoop schiemansterminologie gewoonweg niet bestaat. Feitelijk zouden alle knopen Latijnse namen moeten hebben. Ben je meteen van alle gedonder af, niemand die er zich dan nog mee bezighoudt!

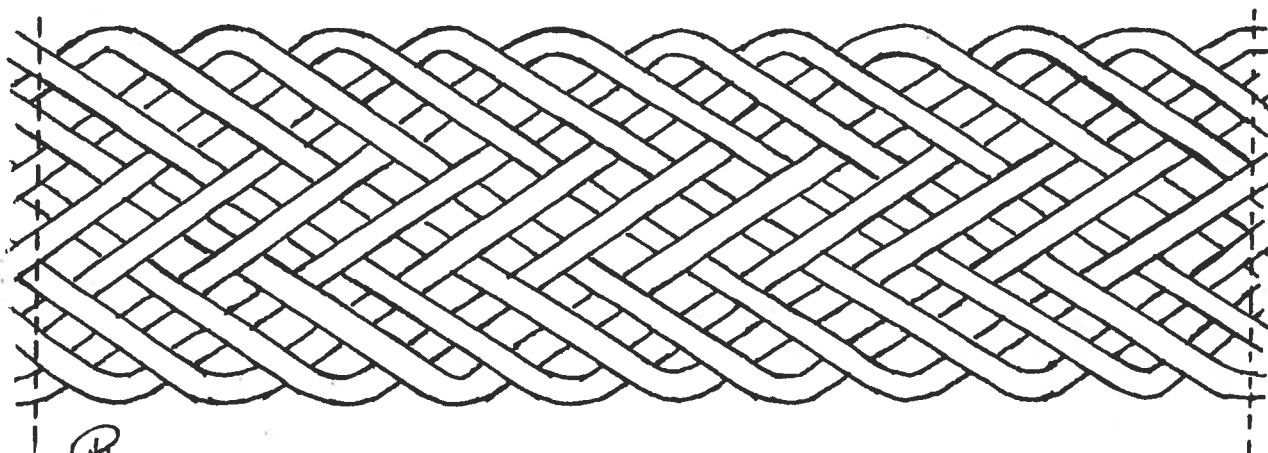

De Ragnhilde Knoop Frans Masurel (Leiden)

De knoop die ik hier wil beschrijven noem ik zelf de *Ragnhilde Knoop*, naar mijn Noorse vrouw. Men verkrijgt de knoop volgens een principe dat overeenkomt met de werkwijze van de **Side Button** van Bruce Grant [1, blz.132]. In tegenstelling tot de Side Button, die begint met een Turkse Knoop van 4 parten en 5 bochten en uiteindelijk een knoop van 7 parten en 9 bochten oplevert, begin ik met een Turkse Knoop van 4 parten en 9 bochten (fig.1). Door de werkende part verder te weven krijg je, als je het goed gedaan hebt, een enkelstrengige structuur van 7 parten en 16 bochten met een fraai Over 2 Onder 2 weefsel (fig.2-5). Het weefsel van fig.5 noemt men ook wel eens **2-pass Headhunter**. Uiteraard zijn de Side Button en de Ragnhilde Knoop slechts elementen van een véél grotere klasse. In de literatuur wordt deze knoopklasse **Regular Knots** met een **Headhunter Coding** genoemd. De benaming *Regular Knot* is afkomstig van Nieuw Zeelander Georg Schaake [3]. De term *Headhunter* schijnt door Graumont en Hensel rond 1939 geïntroduceerd te zijn [2, blz.525, #428]. Als je voor het ingewoven deel van de figuren 2 tot 5 een andere kleur gebruikt krijg je een fraai motief.

Referenties

- [1] B. Grant: *Encyclopedia of Leather and Rawhide Braiding*, Cornell Maritime Press, Maryland, 1972, ISBN 0-87033-161-2.
- [2] R. Graumont en J Hensel: *Encyclopedia of Knots and Fancy Rope Work*, Cornell Maritime Press, Maryland, 1939, ISBN 0-87033-021-7.
- [3] A.G Schaake, J.C Turner and D.A Sedgwick: *BRAIDING - Regular Knots*. Book 1/1 series of books on braiding. Department of Mathematics and Statistics, University of Waikato, Hamilton, New Zealand 1988. ISBN 0-908830-00-9. Verkrijgbaar bij Dhr. A.G Schaake, 21 Sundown Crescent, Hamilton New Zealand.

08/96

Een stukje 3-pass Headhunter gekodeerd weefsel
(probeer van bovenstaand vlechtwerk maar eens een knoop te maken)

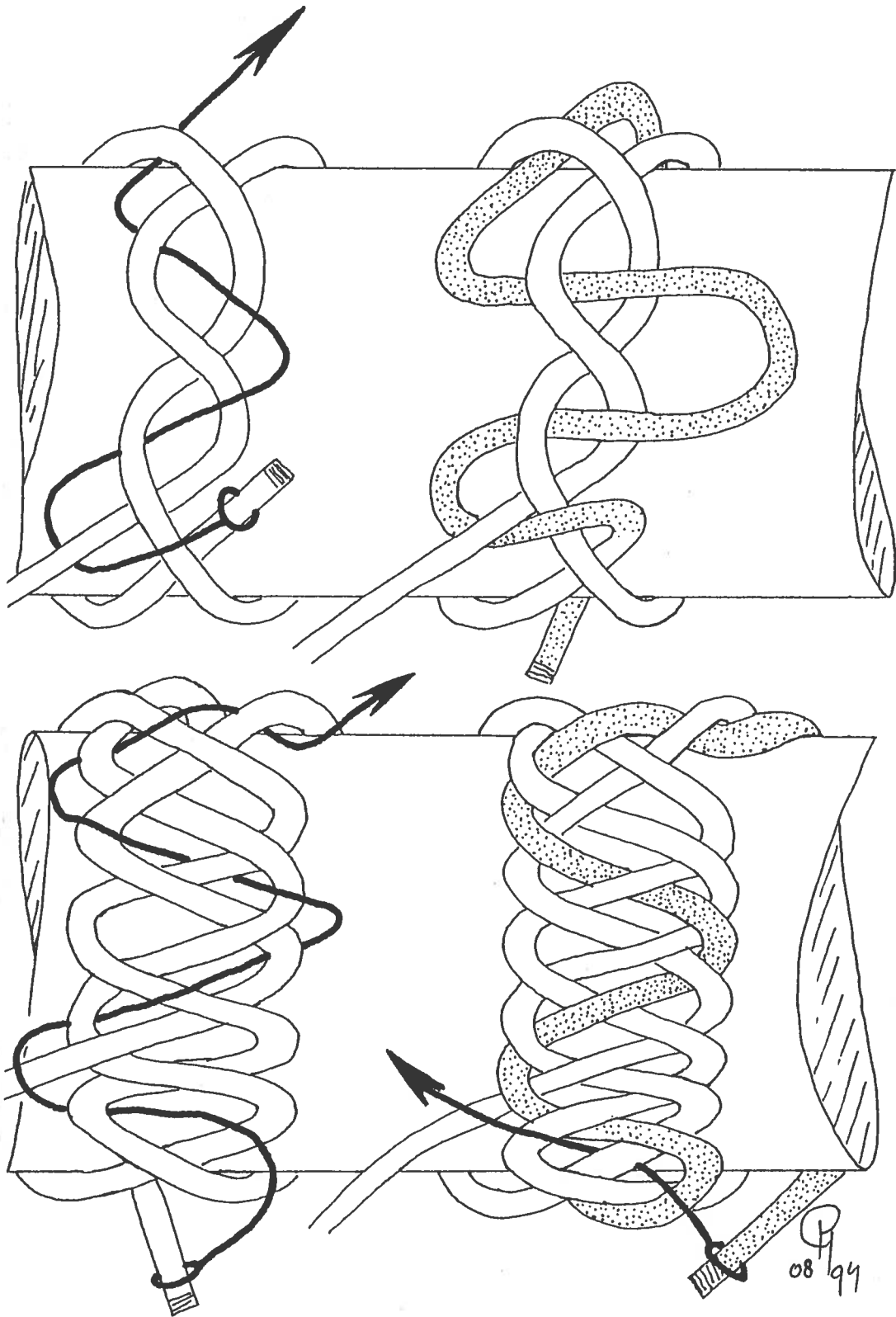

fig.1

Het maken van een Turkse Knoop van 4 parten en 9 bochten

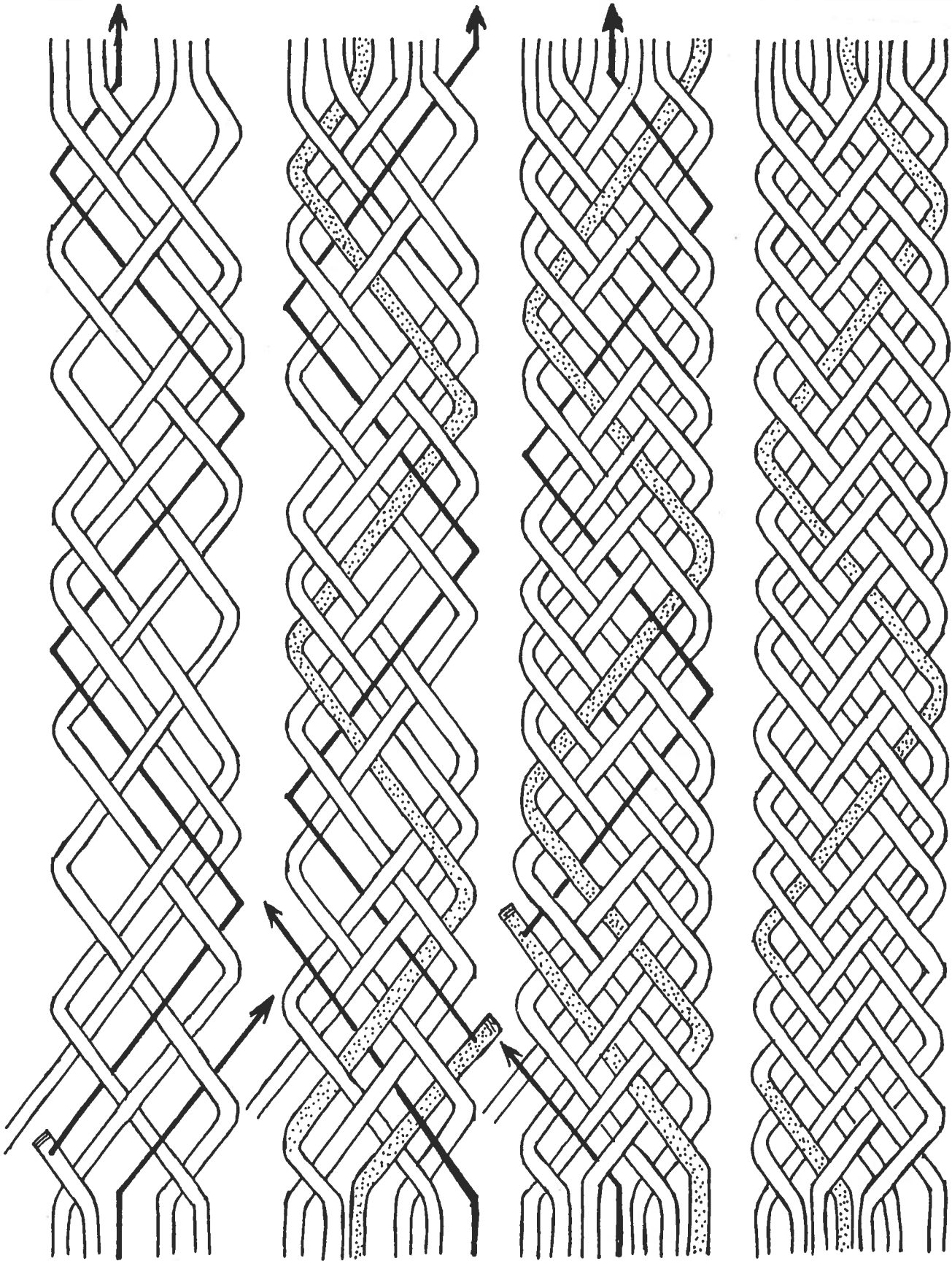

fig.2

fig.3

fig.4

fig.5

08/96

Het maken van de Ragnhilde Knoop

Hallo Pieter,

Oudenbosch 11 augustus 1996.

Laat ik mezelf eerst even voorstellen. Mijn naam is Leen Vrolijk en ben nu 63 jaar. Ik heb m'n hele leven lang gevaren. Eerst op de visserij, ik ben n.l Scheveninger, en later op de kust- en grote vaart. De laatste 17 jaar bij een groot baggerbedrijf. Ik ben vanaf 1958 bootsman geweest op de C.H.V. Bij het baggerbedrijf heb ik altijd op de sleep-hoppers gevaren en dus veel met splitsen te maken gehad, voornamelijk staaldraad. Ruim 10 jaar geleden heb ik een hersenvliesontsteking gehad, die kantje boord was. Om die reden ben ik dan ook afgekeurd. Het schiemanswerk is altijd een hobby voor mij geweest en ik heb me altijd al afgevraagd waarom er zo weinig interesse voor is. De laatste jaren heb ik een aantal knopenborden gemaakt. Een van die borden hangt in Scheveningen bij de *Bond voor Zeevarenden*. De andere hangt in het Antwerpse scheepvaart museum. Het laatste bord hangt bij mij thuis en meet 244*125cm. Er zitten bij elkaar zo'n 200 verschillende knopen, plattingen, splitsen en matten e.d op. Ik sluit een foto van het desbetreffende bord voor je bij.

Met vriendelijke groeten

Leen Vrolijk

Hallo Pieter,

Dordrecht 6 augustus 1996.

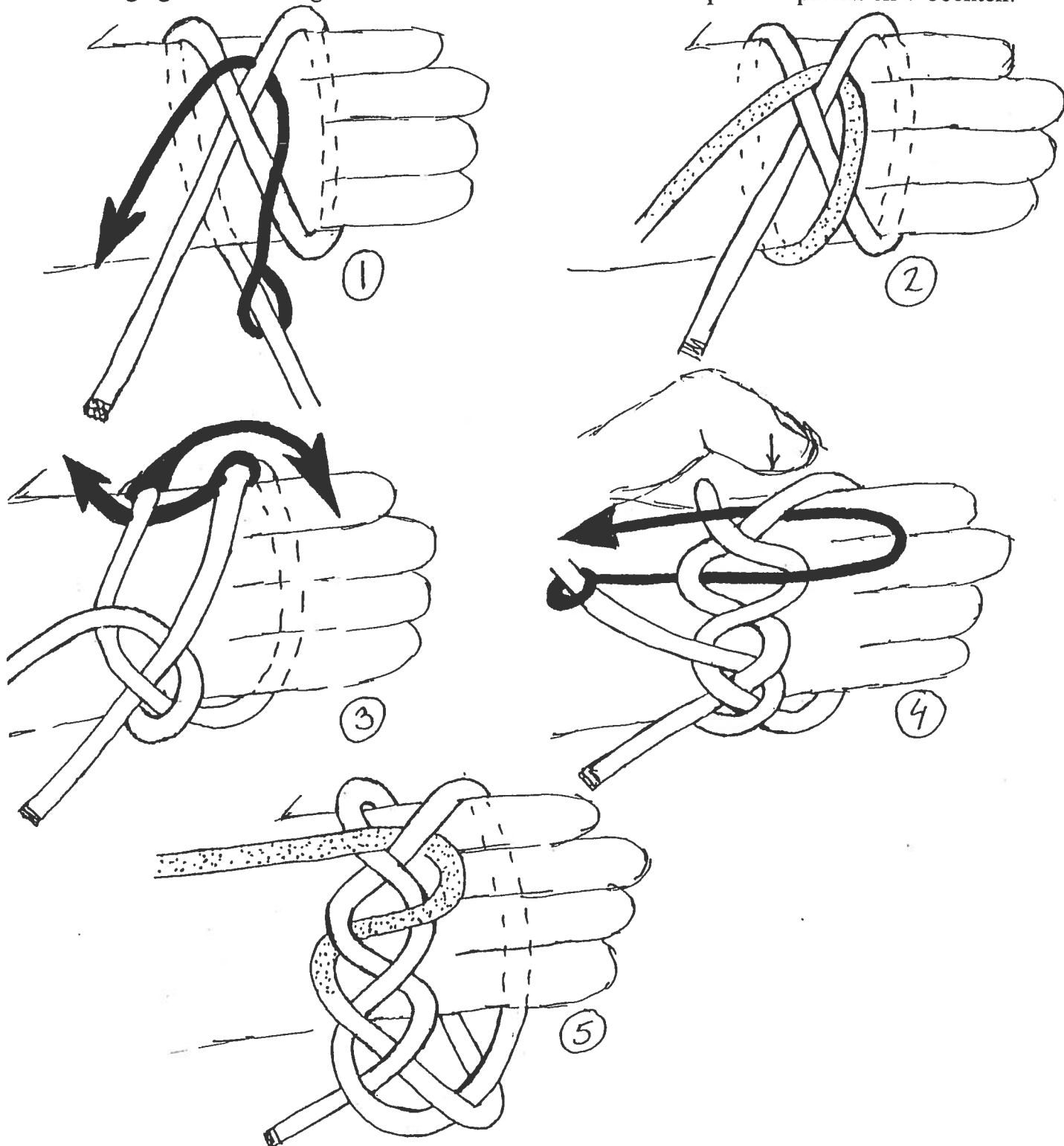
Het Knoopeknauwertje ziet er goed uit en dat wij mee doen wist je al. Ik ben nog steeds op zoek naar een leuke clipart waar ik een knopenknauwer van kan maken, maar ik blijf zoeken. Bijgesloten zijn de adressen van de mensen die in de winter altijd naar het buurthuis van Wielwijk komen om wat knoopjes te leren. Groetjes

Ineke de Kok en Bram Plokker

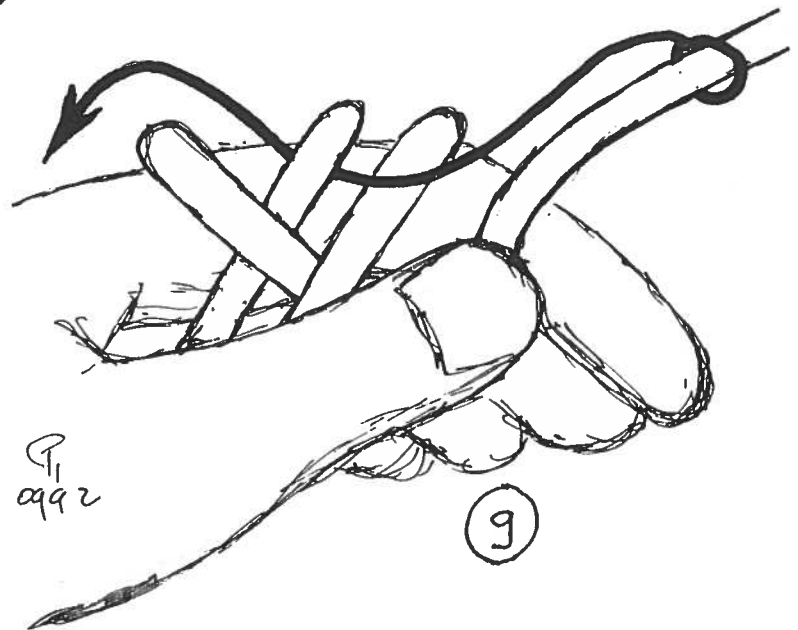
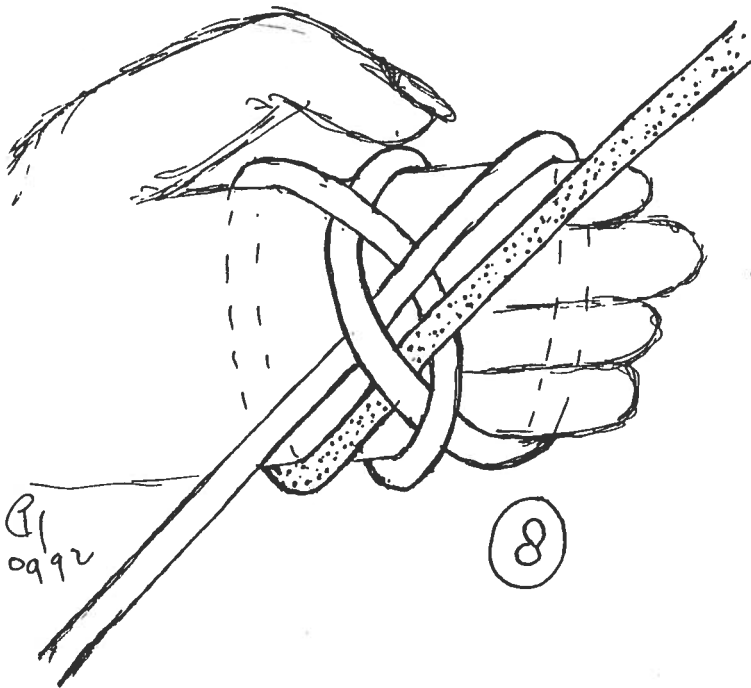
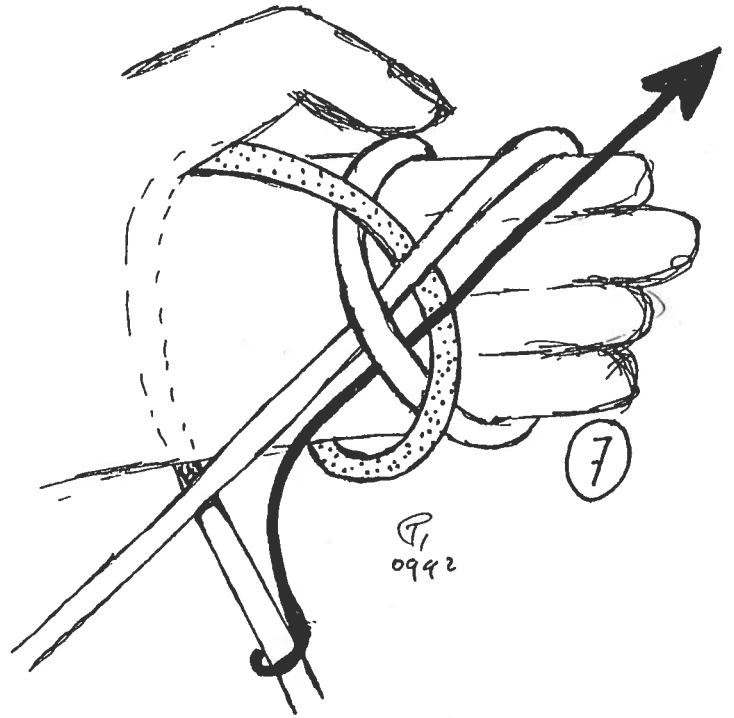
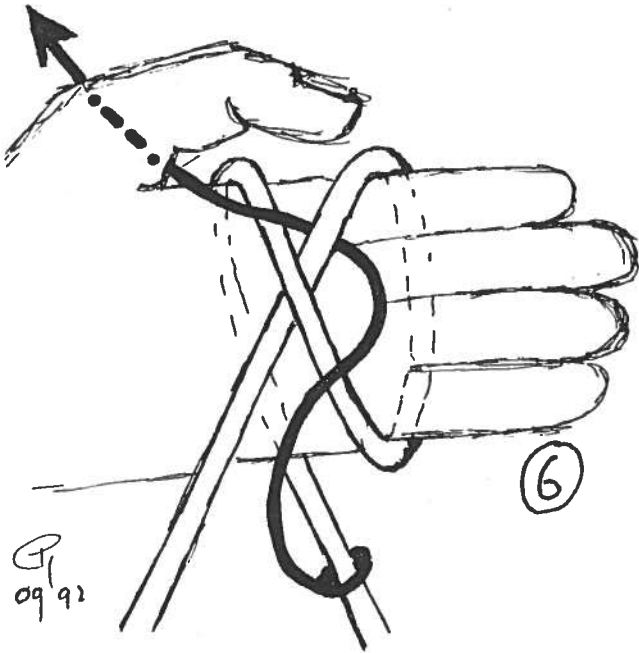

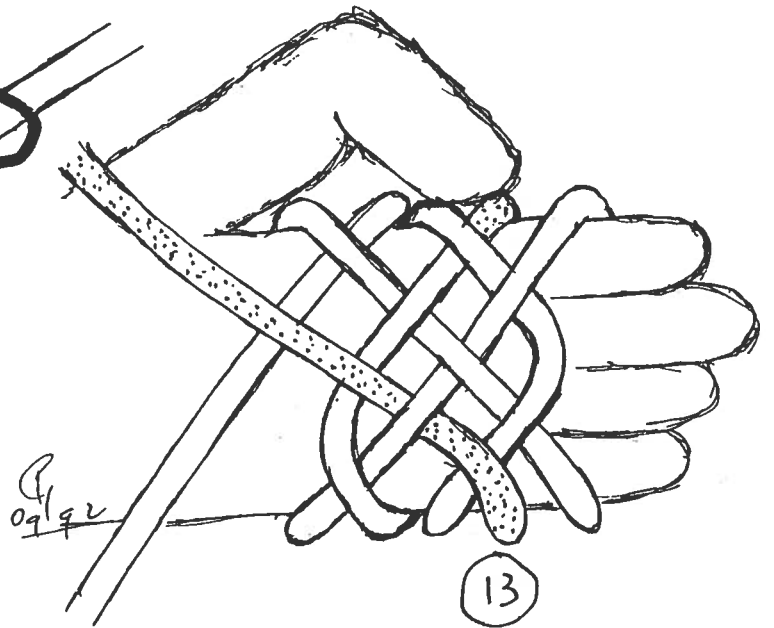
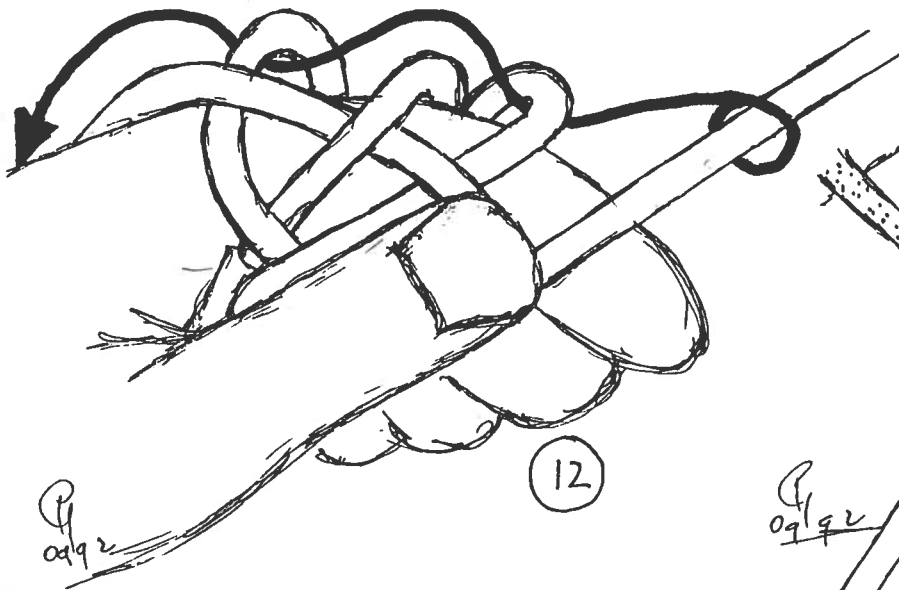
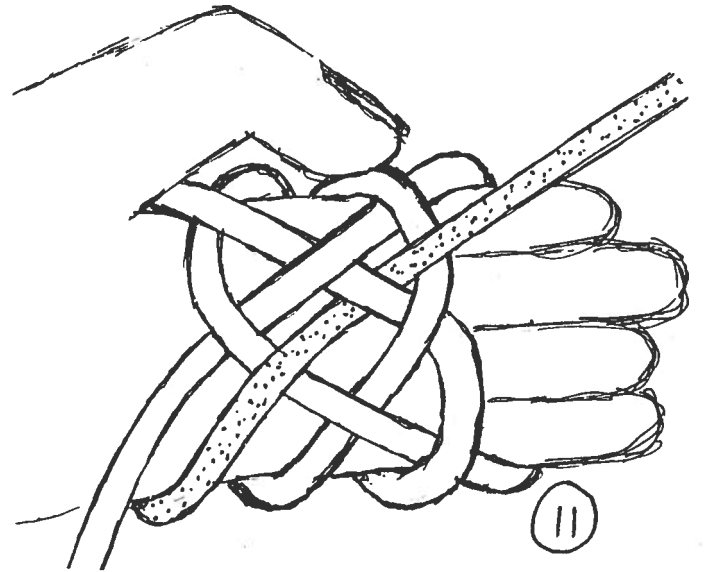
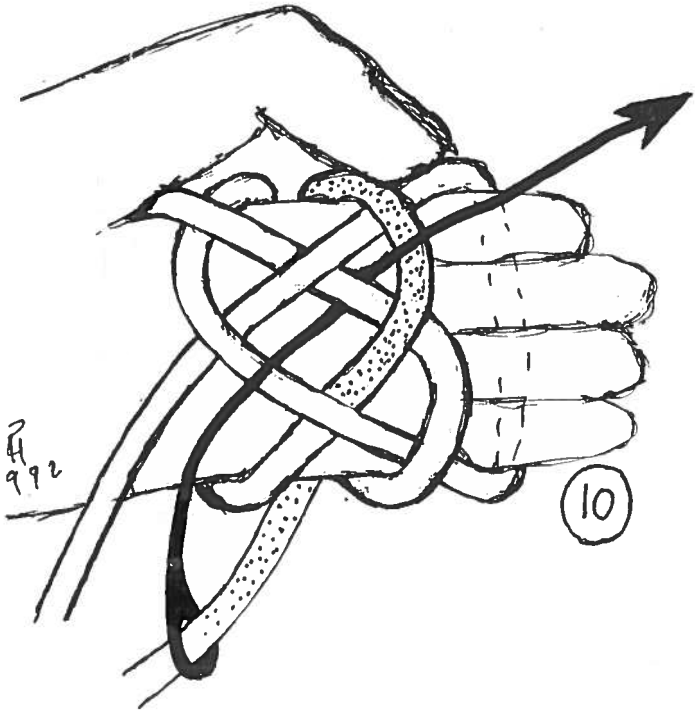
Enkele Simpele Turkse Knoopjes

Na het Leidse knoogeweld van Frans Masurel is het misschien goed om even met een paar simpele Turkse Knoopjes uit te blazen. Allereerst een methode om Turkse Knopen van 3 parten te maken met 5, 8, 11, 14, etc... bochten. Volg de diagrammen 1 tot en met 5. Op die manier verkrijg je een Turkse Knoop van 3 parten en 5 bochten. Wil je meer bochten maken, herhaal dan diagrammen 3, 4 en 5. Op die manier krijg je een langere 3-strengs gevlochten ring. Maak nou's zelf een Turkse Knoop van 3 parten en 7 bochten!

In het boekje *Schiemanswerk* van Coolhaas staat hoe je een "Dubbele Turkse Knoop" kunt maken. Feitelijk is er niets "dubbel" aan die knoop, want je hebt 5 parten en 4 bochten. Het is echter een prachtige basisknoop om te vergroten. Een andere reden om hem hier nog eens uit de doeken te doen is vanwege de verwarrende tekeningen in *Schiemanswerk*. Onderstaande figuren 6 tot en met 13 spreken hopelijk voor zichzelf.

Goeie Koeie Knopen

Voor mij was 1972 een uitmuntend knoopjaar. Tijdens de zomer was ik op Terschelling en had in de bibliotheek te Hoorn de knopenborden van het *Klaas Knop Fonds* gezien. Dat veroorzaakte natuurlijk dagenlang knooppraat hetgeen mijn gastheer Jaap Hek uit Oosterend niet ontging. Hij demonstreerde een halstersteek die gebruikt werd om koeien mee vast te zetten. In fig.1 is Jaap Hek's *Koesti* weergegeven.

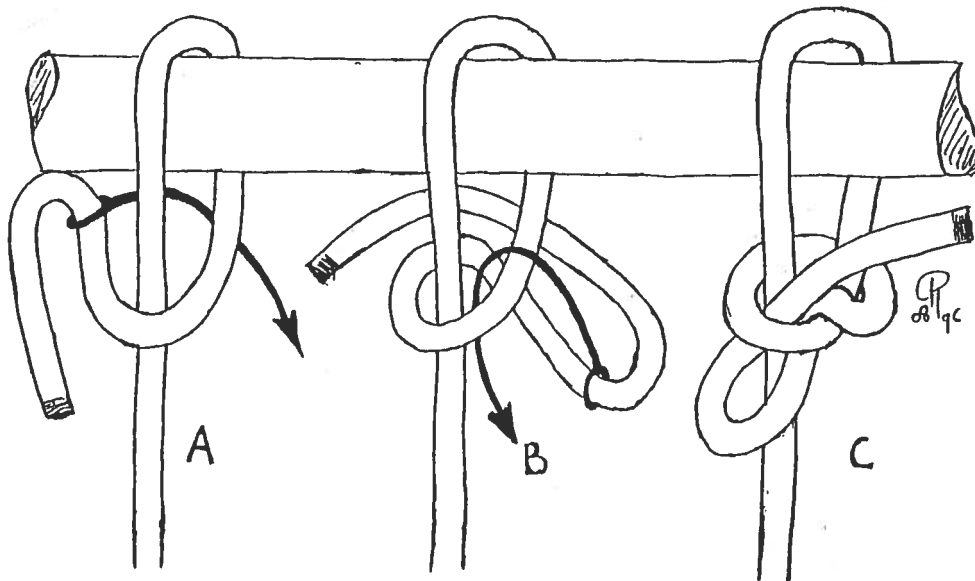

fig.1

Ik had nooit gedacht nog dicht genoeg in de buurt van een koe te komen om andere koeieknopen te vinden, maar onlangs was ik toevallig even op de boerderij van Ko den Hamer in Axel. Hij toonde me, wederom toevallig, een steek die hij gebruikte om zijn koeien mee af te meren (fig.2).

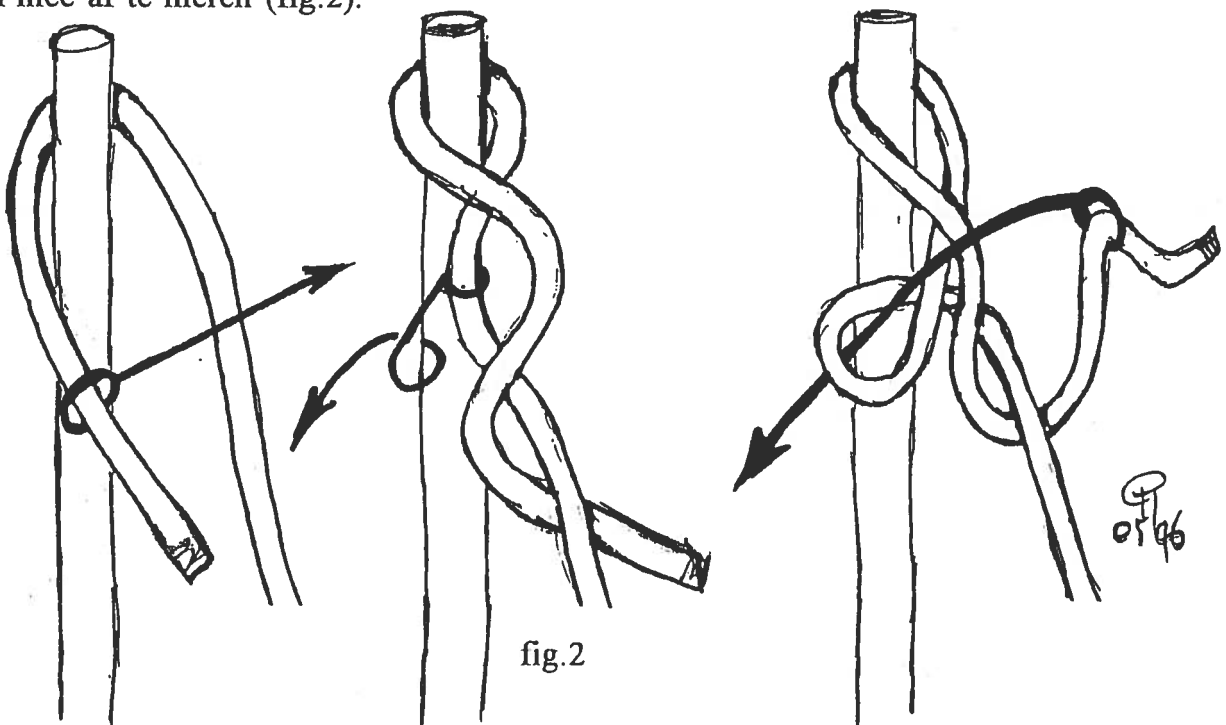

fig.2

Deze steek kun je ook zien als een geslipte lusknop (fig.3A). Haal de slip erdoor (fig.3B). De lusknop van fig.3B is erg instabiel, bovendien kan hij kapseizen (fig.3C). De werking van de knoop in fig.3A berust schijnbaar op een klein mirakel! Als je de schaar zet in de lus van fig.3B dan ontstaat er een verbindingsteek, de z.g Valsche Boerenknoop van Philippe Tossijn's *Touw- en veterwerk* (blz.46, fig.9) en onze fig.4C.

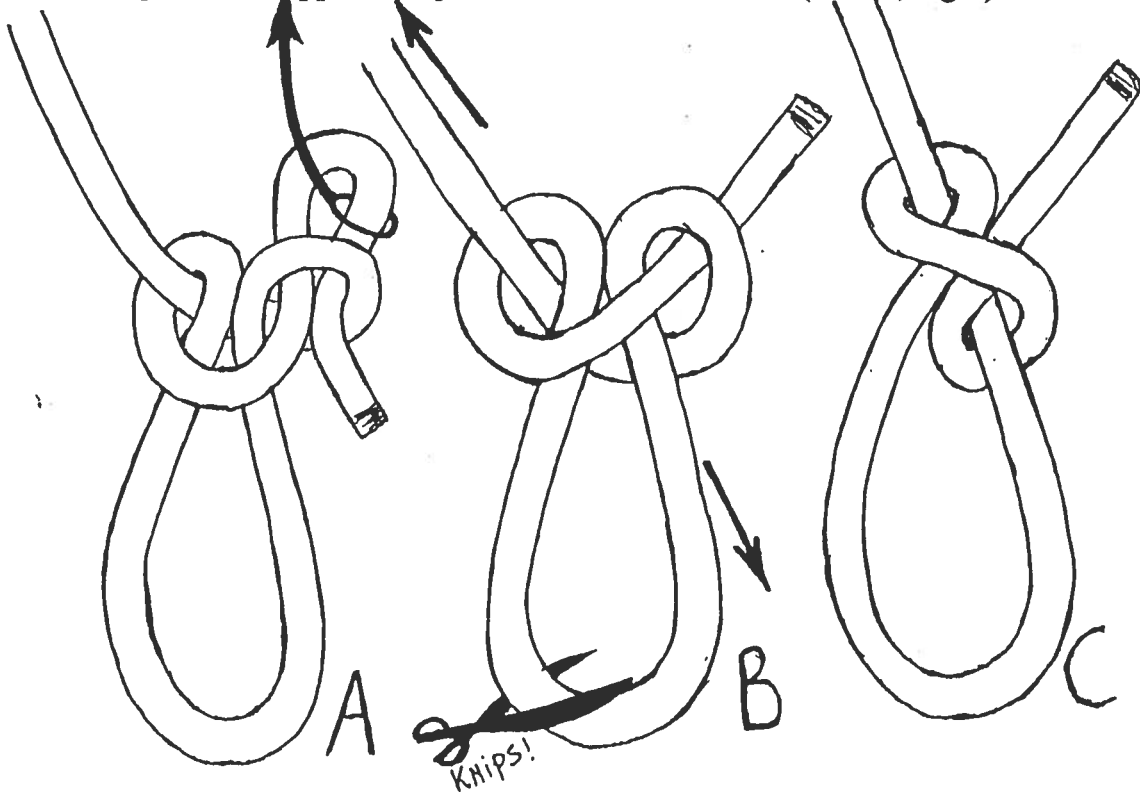

fig.3

Zoals bekend heeft deze steek (fig.4A) twee vormen: een stabiele (fig.4.D) en een uiterst instabiele (fig.4B). Heeft mijn Zeeuws-Vlaamse kennis met zijn knooppmethode nou dus de stabiele vorm als lus ontmoet? Hoe zou dat dan komen? Ook toevallig?

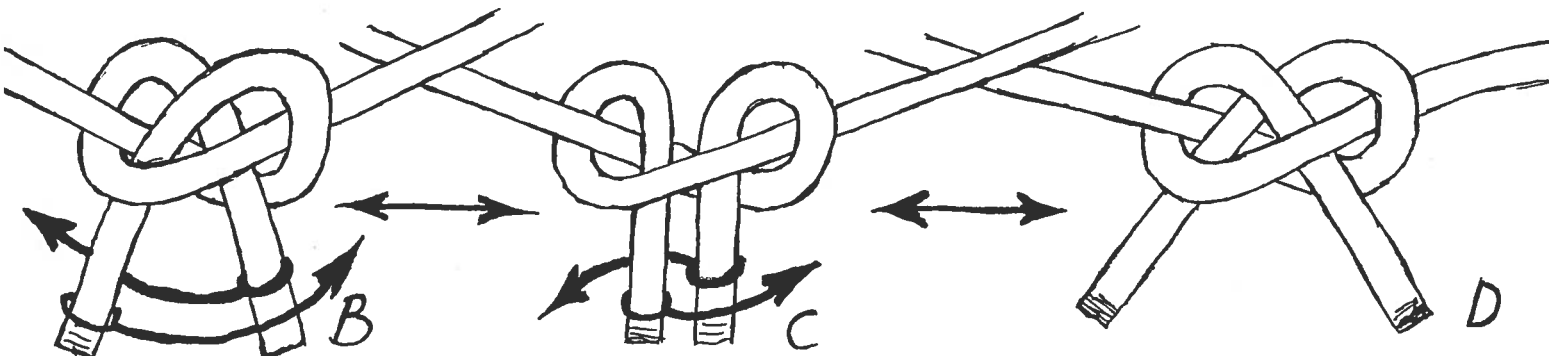
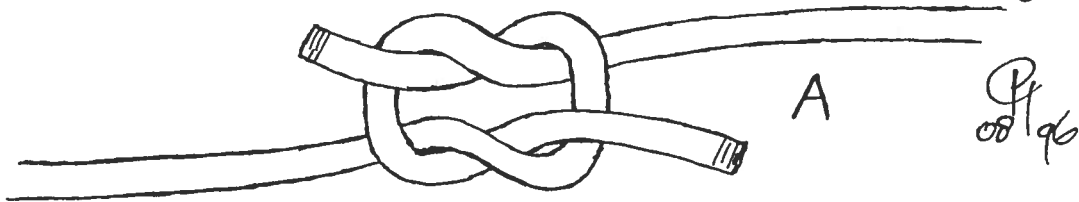

Fig.4

GEZOCHT

Elke vorm van informatie over *Handboekje voor jonge zeelieden ter koopvaardij*. Het is geschreven door A.F Giesse in 1860 en in Dordrecht uitgebracht. Ik heb deze referentie gevonden in Hidde Manhoudt's monumentale werk *Zeilschepen en hun tuigage sedert 1800* (Amsterdam 1946). Ik weet niet of het boekje van Giesse iets over knoopjes bevat, maar het zou me niet verbazen! Alle informatie over dat werkje is van harte welkom.

Pieter van de Griend.

Nijkerk 200896.

Naar aanleiding van je *Knoopeknauwertje* even een korte reactie van mij. Je slaat de spijker op z'n kop. Ik zou graag een Nederlandstalig tijdschriftje zien en heb daar best fl.15,- voor over. Voorzover ik kan, qua tijd, wil ik daar ook inhoudelijke bijdragen aan leveren, maar je moet er wel rekening mee houden dat het je zelf veel tijd gaat kosten. Houd het daarom klein en eenvoudig, dan is het mogelijk met enkelen vol te houden. Groeten

Theo Slijkerman

Horst 19 augustus 1996.

Bedankt voor het opsturen van *Het Knoopeknauwertje*. Met plezier heb ik de eerste editie gelezen. Het is een uitstekend initiatief om de kennis van het knopen voor een groter publiek te ontsluiten.

Zelf ben ik 3 jaar lid van het IGKT en begin langzamerhand steeds meer vaardigheid in het knopen te krijgen. Vanuit de watersport ben ik in contact gekomen met het knopen. Mijn interesse is gegroeid doordat ik het boek *Pionieren van Scouting Nederland* onder ogen kreeg. In dit boek heb ik het adres van de IGKT gevonden. Met kennissen en vrienden is het moeilijk communiceren over touwknopen. Voor velen zijn "touw" en "knopen" synoniemen voor "in de war raken" en "kapot snijden" omdat ze een knoop niet los kunnen krijgen, etc. Voor mij is het een ontspanning om te knopen en er achter te komen wat het unieke is van de knopen afzonderlijk. Daarom is het prettig dat er naast *Knotting Matters* een ander tijdschrift verschijnt.

Graag zou ik een bijdrage willen leveren aan *Het Knoopeknauwertje* al is mijn kennis van het knopen nog zeer bescheiden en terug te vinden in de vele boeken over dit onderwerp. Ik zie uit naar de volgende editie en de kosten van fl.15,-/jaar zijn geen probleem.

Met vriendelijke groet

Douwe Jan de Jong

Hamilton 12 augustus 1996

Beste Pieter,

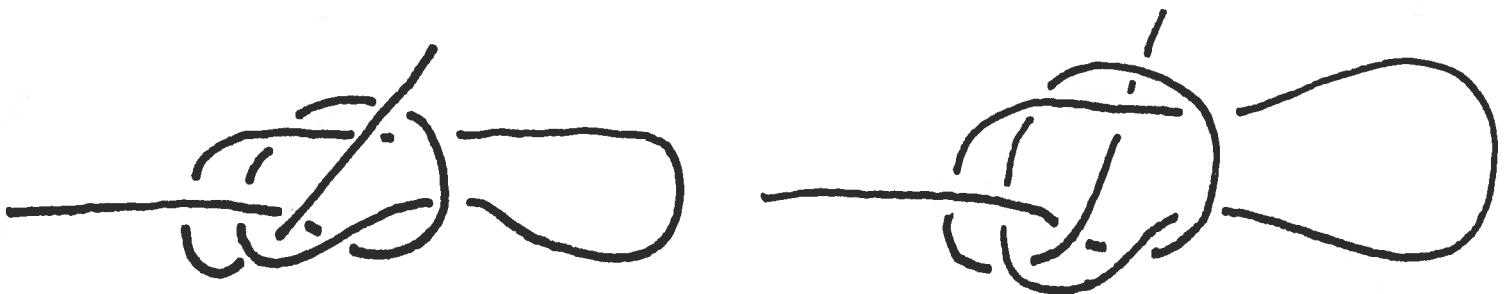
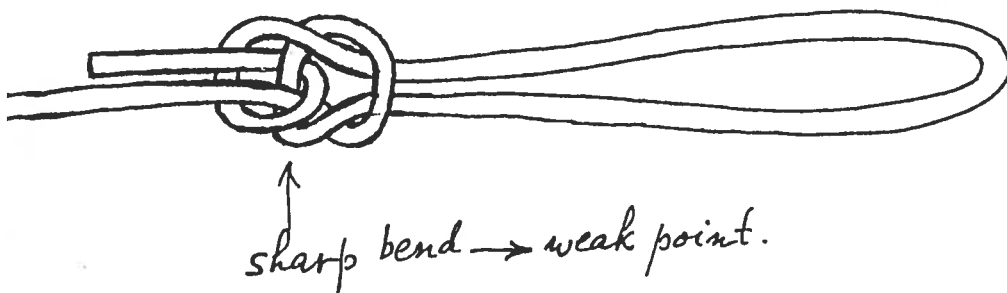
Heel veel dank voor de eerste editie van *Het Knoopeknauwertje* welke net in de bus viel. Ik ben blij dat er eindelijk iets verschijnt in de taal van de mensen om je heen; het beste nieuws dat ik in langere tijd gehoord heb!!!!

Ik moest erg lachen om dat patent-gedoe op de laatste bladzijde onder *wist je dat..* Het toont hoe ongelooflijk stom en kinderachtig mensen kunnen zijn; niet alleen Aldon Hanson, maar in mindere mate ook het Patent Bureau!!! Deze knoop deugt om twee redenen niet; 1) men moet enorm oppassen bij het aantrekken van de knoop, anders wordt mijn kritiek onder (2) nog veel erger; 2) zelfs met een voorzichtig en juist aantrekken zit er een erg scherpe knik in de lijn die de belasting draagt. Zie de bijgesloten schets. Dit maakt de "verbindingsteek" zwak en zulke scherpe knikken nabij het "begin" (of "einde") van de knoop dienen vermeden te worden. Een veel betere steek verkrijgt men met de steken waarvan ik het lijndiagram bijgesloten heb, hoewel kommentaar (1) m.b.t het voorzichtig aantrekken hier ook geldt. Een ongewenst vloeien van lijnen treedt snel op.

Maar afgezien van alle patent flauwekul voor deze steek, wie gaat er er nu eentje kopen??? Zoals je weet kan iedereen een gepatenteerde konstruktie maken voor zijn of haar eigen gebruik, het is enkel het verkoop aspekt dat beschermd is. Misschien kopen Amerikanen knopen als investering of om elkaar voor het gerecht te kunnen slepen, een favouriete bezigheid in dat land.

Ik houd hier maar op zodat je verder kunt gaan waar je mee bezig was. Bij deze de groeten van ons beiden.

Georg en Truus Schaake

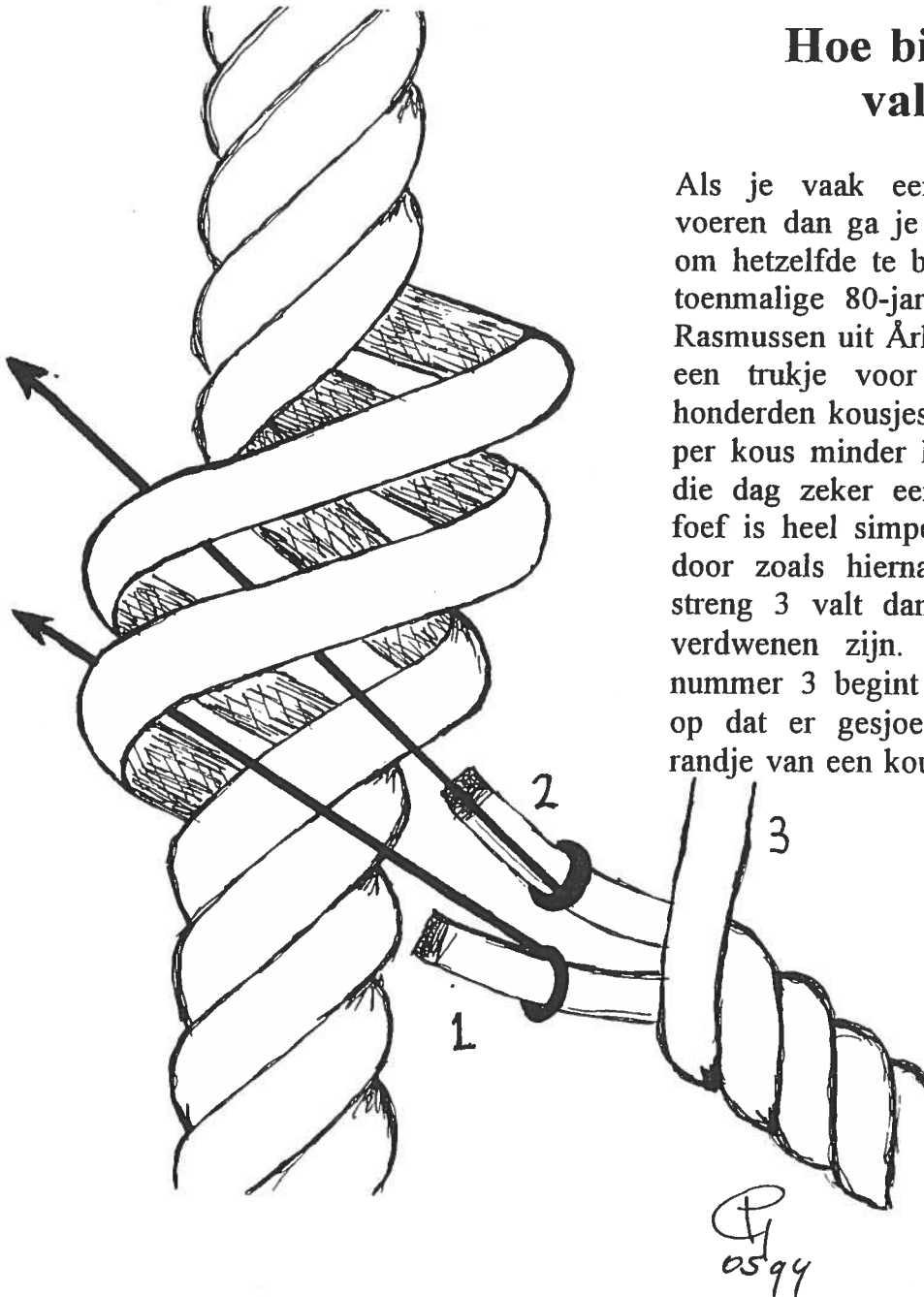

Wist je dat..

Gaius Plinius Secundus, een Romeins historicus, rond het jaar 47 AD aan het gebied dat tegenwoordig *Nederland* heet een bezoek heeft gebracht? Hij zei dat: *de bewoners er zeewier en biezen tot touwen vlochten en deze tot netten knoopten*. Hmm, tegenwoordig doen we dat toch niet meer hoor, Gaius.....

Hoe bij het splitsen vals te spelen

Als je vaak eenzelfde handeling uit moet voeren dan ga je zoeken naar snelle manieren om hetzelfde te bewerkstelligen. Zo toonde de toenmalige 80-jarige Deense zeilmaker Helge Rasmussen uit Århus op Noord-Jutland in 1991 een trukje voor het sneller insplitsen van honderden kousjes. Als je slechts één doorsteek per kous minder hoefde te maken, dan was je die dag zeker een half uur eerder klaar! De foef is heel simpel. Steek de strengen 1 en 2 door zoals hiernaast weergegeven. De derde streng 3 valt dan in de tier waarin 1 en 2 verdwenen zijn. Als je meteen met streng nummer 3 begint te splitsen valt het niemand op dat er gesjoemeld is. Zeker niet als het randje van een kous erover heen valt.

**DE VOLGENDE KNOOPEKNAUWER KOMT IN DECEMBER 1996.
TOT DAN!**